

Основно училище „Христо Ботев”
с. Дорково, общ. Ракитово, обл. Пазарджик

Утвърждавам:.....

Директор на ОУ “Христо Ботев”

/ Ангел Гивечев /

ПРОГРАМА

**за предоставяне на равни възможности
и за приобщаване на учениците
от уязвимите групи за периода**

2020/2021 учебна година

до 2023/2024 учебна година

Настоящата програма е приета на заседание
на ПС / Решение №4, Протокол №3/19.10.2020 г. / и
е утвърдена със Заповед №83/20.10.2020 г.
на директора на училището.

I. УВОД

Настоящата програма очертава целите и задачите при работа с учениците от ОУ „Христо Ботев” и урежда взаимоотношенията между институциите, във връзка с предоставянето на приобщаващо образование.

Програмата е изготвена в съответствие с действащите стратегически и оперативни национални документи на централните ведомства, в изпълнение на държавната политика за предоставяне на равни възможности на всички български граждани и за приобщаване на ученици от уязвими групи.

Училищната програма се базира на:

- Закона за предучилищното и училищното образование
- Наредбата за приобщаващото образование
- Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Рамковата програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.);
- Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите
- (2012 – 2020 г.);
- Закона за защита от дискриминация;
- Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието.

Програмата включва реда и начините за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа на всички ученици в ОУ «Христо Ботев», които имат необходимост от такава, съобразно техните лични интереси, потребности и нужди.

Уязвими групи в ОУ «Христо Ботев» са учениците със специални образователни потребности, хронични заболявания, ученици в риск, ученици, застрашени или жертва на насилие, ученици с изявени дарби, деца-сираци и полусираци, деца от различни етнически групи и ученици с други идентифицирани нужди.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи има следните цели:

1. Осигуряване на подкрепа за равен достъп до качествено образование и развитие на потенциала на всеки ученик с цел: личностна, професионална и гражданска реализация в обществото.
2. Осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всеки ученик и разнообразието от неговите потребности чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването.
3. Създаване на възможности за развитие и участие на учениците във всички аспекти на живота на общността.
4. Осигуряване на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности и на необходимостта от подходяща подкрепа.
5. Осигуряване на равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на образователния процес в училището.

III. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ

Реализирането на програмата предвижда:

1. Предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всеки ученик.
2. Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на учениците.
3. Осъществяване на превенция на обучителните затруднения на учениците.
4. Създаване на условия за мотивация за пълноценно участие в образователния процес и за преодоляване на проблемното поведение на учениците.
5. Осигуряване на възможности за пълноценно развитие, усъвършенстване и реализация на потенциала на учениците с изяви дарби.
6. Осигуряване на подкрепяща среда за личностно развитие и реализация на учениците със специални образователни потребности.
7. Повишаване качеството на образователния процес.

IV. ДЕЙНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

1. Подкрепа за личностно развитие.

Подкрепата за личностно развитие на учениците в ОУ „Христо Ботев” се организира и осигурява в съответствие с утвърдените стратегии (областна и общинска) за подкрепа за личностно развитие на учениците въз основа на анализ на потребностите от обща и допълнителна подкрепа във всяка община на област Пазарджик.

Подкрепата за личностно развитие в училището се осъществява в съответствие с индивидуалните потребности на учениците чрез предоставянето на обща и допълнителна подкрепа, осигуряващи подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им.

Когато поради извънредни или непредвидени обстоятелства присъственият образователен процес в училището е преустановен по задължително предписание на компетентен орган, определен с нормативен акт, подкрепата за личностно развитие на учениците се осъществява от разстояние в електронна среда чрез използване на средствата на информационните и комуникационните технологии.

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците със заповед на директора на ОУ „Христо Ботев” в началото на всяка учебна година се определя координатор - учител или друг педагогически специалист с компетентности и/или опит в областта на приобщаващото образование, който има следните основни функции:

- обсъжда с класните ръководители и с учителите, които преподават на съответните ученици, техните наблюдения и анализи по отношение на обучението, развитието и участието на ученици в дейността на класа;
- координира дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие на учениците, включително работата им с родителите;
- координира предоставянето на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците в училището;
- организира и координира дейностите във връзка с провеждането на събеседването и насочването на ученика в определен клас на малолетни и непълнолетни чужденци, търсещи или получили международна закрила, при приемането им за обучение в училището.

2. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие.

Общата подкрепа за личностно развитие в ОУ „Христо Ботев” се предоставя от учителите и други педагогически специалисти. Насочена е към развиване на потенциала на всеки ученик в училището и гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на училището. Осигуряването на обща подкрепа за личностно развитие включва:

1. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.
2. Допълнително обучение по учебни предмети.
3. Допълнително консултиране по учебни предмети.
4. Кариерно ориентиране на учениците.
5. Занимания по интереси.
6. Библиотечно-информационно обслужване.
7. Грижа за здравето.
8. Поощряване с морални и материални награди.
9. Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.
10. Дейности за превенция на обучителните затруднения.

- Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти включва:
 - обсъждане на дейностите за обща подкрепа, в които се включват учениците - обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с учениците в класа;
 - провеждане на регулярни срещи за:
 - а) преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на ученика;
 - б) определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
 - в) определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни ученици, насочени към превенция на обучителните затруднения.

➤ Допълнителното обучение по учебни предмети в ОУ „Христо Ботев” е насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет и/или за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа.

Потребностите от допълнителното обучение се определят от учителя по предмета и координатора, а за учениците със специални образователни потребности и за учениците с изяви дарби – от екипа за подкрепа за личностно развитие на конкретния ученик.

Когато допълнителното обучение по учебен предмет се провежда в учебни дни извън часовете по училищния учебен план, то е с обща продължителност от 60 до 120 учебни часа годишно, но може да се провежда и по време на лятната ваканция с обща продължителност не повече от 80 учебни часа.

За провеждане на допълнителното обучение директорът на училището уведомява родителите, които са задължени да осигурят присъствието на ученика.

➤ Консултирането по учебни предмети е достъпно за всички ученици в начален и прогимназиален етап на обучение и се провежда извън редовните учебни часове от учителите по предмети - ежеседмично в рамките на учебната година.

За осъществяване на дейността, директорът на училището утвърждава график, в който се определя приемно време и място на всеки учител, поставя се на видно място в сградата на училището и се публикува на интернет страницата на училището.

Класните ръководители информират родителите за възможностите за допълнително консултиране по учебните предмети.

➤ Кариерното ориентиране включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците от V до VII клас в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда. Формите за кариерно ориентиране в училището са:

- индивидуално и групово информиране и консултиране;
- индивидуална и груповата работа.

➤ Чрез заниманията по интереси се подкрепя развитието на ключовите компетентности на учениците в областта на математиката, информатиката, природните науки и технологиите, подпомага се професионалното ориентиране на учениците.

Заниманията по интереси може да включват:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование,

образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;

- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и др.;
- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с чл. 85, ал. 3 от ЗПУО.

Заниманията по интереси в ОУ „Христо Ботев” могат се финансират от делегирания бюджет на училището и по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ - проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех”. Могат да се осъществяват чрез различни организационни педагогически форми – клуб, състав, ансамбъл, секция, отбор и др., да се организира провеждането на учебни часове и изяви на учениците.

ОУ „Христо Ботев” осигурява разнообразие от занимания по интереси извън часовете по учебен план и по време на целодневната организация на учебния ден (извън дейностите по самоподготовка). Учителите в групи за целодневна организация подпомагат ръководителите на групи за занимания по интереси, когато тези занимания се провеждат в рамките на целодневната организация на учебния ден.

➤ Библиотечно-информационното обслужване се реализира чрез училищната библиотека и библиотеката в читалище „Св. Св. Кирил и Методий – 1919 г.” в с. Дорково, които осигуряват достъп на учениците до информация от различни документални източници в библиотечния фонд с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация. По този начин у учениците се формира култура и умения за търсене и ползване на информация, изграждат се навици за непрекъснато самообразование, подтикват се към креативност, подпомага се достъпа до културни и образователни събития, мотивира се личностното израстване и гражданската им отговорност.

➤ Грижата за здравето в ОУ „Христо Ботев” се осигурява чрез създаване на условия за достъп на учениците до медицинско обслужване и организиране на програми, свързани със здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ и други.

Родителите на учениците са длъжни да предоставят информация за здравословното състояние на децата, за проведени медицински изследвания/консултации и да осъществява взаимодействие с медицинския специалист в здравния кабинет на училището.

➤ Учениците от начален и прогимназиален етап се поощряват с морални и материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училището по реда, посочен в Правилника за дейността на училището.

➤ Превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение се изразява във включване на отделни ученици в съответни дейности за въздействие върху вътрешната мотивация, както и оказване на психологическа подкрепа.

В тези случаи родителят на ученика е длъжен да съдейства и да подпомага учителите и другите педагогически специалисти при реализирането на дейностите.

При отказ на родителя за съдействие, директорът на училището сигнализира дирекция „Социално подпомагане” - Ракиново за предприемане на действия при необходимост при условията и по реда на Закона за закрила на детето

Психологическата подкрепа е насочена към учениците, педагогическите специалисти и родителите.

Психологическата подкрепа се осъществява от психолог и включва:

- създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес;
- предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на тормоза и насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците;
- извършване на групова работа с ученици и/или кризисна интервенция;
- работа със средата, в която е ученикът – семейството, връстниците.

➤ Общата подкрепа за личностно развитие в училището за целите на превенция на обучителните затруднения през учебните 2018/2019 г., 2019/2020 г. и 2020/2021г. се осъществява по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ - проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех”. Може да се изразява чрез включването на определени ученици в дейности като:

- допълнително обучение по учебни предмети за превенция на обучителни затруднения и/или за преодоляване на системни пропуски при усвояването на учебното съдържание, както и към допълнителни дейности, които са пряко насочени към преодоляване на обучителни затруднения по определени предмети;

- консултации по учебни предмети, които се осъществяват извън редовните учебни часове;
- логопедична работа.

Допълнителното обучение в ОУ „Христо Ботев” с цел превенция на обучителните затруднения е насочено към ученици:

- за които българският език не е майчин, или
- които имат системни пропуски по даден учебен предмет, изразяващи се в годишна оценка слаб (2), или не са постигнали очакваните резултати, заложили като прагова стойност за успешност при национално външно оценяване, както и за ученици, които напредват при обучението по даден учебен предмет;
- които срещат затруднения, индикирани чрез срочна оценка слаб (2) или три последователни текущи оценки слаб (2);
- за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа.

Потребностите от допълнителното обучение за учениците се определят от учителя по предмета и от координатора, а за учениците със специални образователни потребности – от екипа за подкрепа за личностно развитие.

✓ При възникване на необходимост, в ОУ „Христо Ботев” може да се осъществява логопедична работа, която да включва:

- превенция на комуникативните нарушения и на обучителни трудности;
- диагностика на комуникативните нарушения;
- терапевтична дейност при установени индикации за комуникативни нарушения;
- консултативна дейност с учители и родители на деца и ученици с комуникативни нарушения.

Дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения се предоставят след обсъждане на информацията от входните равнища по учебни предмети, от индивидуалния напредък в обучението и от наблюдението на развитието на отделни ученици, които срещат затруднения в обучението. За целите на обсъждането могат да се използват и:

- сведения от педагогически специалисти за силните страни на учениците;
- сведения от педагогически специалисти в училището или от други специалисти за наличие на възможни рискови фактори в средата на тези ученици;

- данни от информацията, която придружава тези ученици от детската градина, включително за предоставяни дейности по обща подкрепа за личностно развитие в детската градина;
- данни от установяването на готовността на тези деца за училище, от логопедично изследване, материали от портфолио и други.

Обсъждането на цялата информация се прави от педагогическите специалисти, които работят с ученика, като родителят се уведомява за резултатите от обсъждането.

Въз основа на обсъждането за отделни ученици се определят и дейностите от общата подкрепа за личностно развитие за целите на превенцията на обучителните затруднения.

Въз основа на обсъждането се определят тези ученици, на които е необходимо да се извърши оценка на индивидуалните им потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

В случаите, когато ученик получава обща подкрепа и не се отчита напредък в развитието му, в тримесечен срок от предоставянето ѝ класният ръководител на ученика запознава родителя за необходимостта от извършване на оценка на индивидуалните потребности на ученика.

3. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците в ОУ „Христо Ботев” се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности.

Учениците, за които може да се поиска оценка на потребностите, са от следните уязвими групи:

1. със специални образователни потребности;
2. в риск
3. с изявени дарби
4. с хронични заболявания

3.1. Условия за извършване на оценка на индивидуалните потребности на учениците

Оценката на индивидуалните потребности на учениците се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие на ученика, утвърден със заповед на директора на училището за конкретен ученик.

Оценката на индивидуалните потребности на ученик е процес на събиране и анализиране на специфична информация за неговото функциониране – силни страни, затруднения, потенциал за оптимално развитие, участие в образователния процес, възможности за реализация.

Въз основа на обсъждането на информацията се определят учениците, на които следва да се извърши оценка на индивидуалните потребности за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

За извършването на оценката на индивидуалните потребности на ученика родителят представя следните документи:

- заявление до директора на училището;
- статуси от проведени предварителни изследвания и консултации – психологични, логопедични, медицински, както и становище от специален педагог – при наличие на такива, в зависимост от потребностите на ученика, както и всички документи, съдържащи информация за здравословното състояние и социалното положение на ученика;
- протокол от специализирана по профила на заболяването лекарска консултативна комисия и/или решение на териториална експертна лекарска комисия (ТЕЛК), и/или на Национална експертна лекарска комисия (НЕЛК) с приложена лична амбулаторна карта, съдържаща информация за проведени изследвания, консултации, епикризи и други, които удостоверяват заболяването – при ученици с хронични заболявания.

При извършването на оценката се вземат предвид и:

- резултатите от ранното оценяване на развитието на ученика и на риска от обучителни затруднения;
- документите от личното образователно дело и материали от портфолиото на ученика;
- други документи при необходимост по преценка на екипа за подкрепа за личностно развитие.

➤ Оценката на индивидуалните потребности на ученици, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика, чийто състав включва психолог, логопед, ресурсен учител, а при ученици с увреден слух или с нарушено зрение – и рехабилитатор на слуха и говора

или учител на ученици с нарушено зрение, класният ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището.

Оценяват се познавателно развитие, комуникативни умения, социални умения, физическо развитие, адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране.

Оценката се извършва в срок до 3 месеца от началото на учебната година, като продължителността на оценяването е най-малко 14 дни.

Оценка на индивидуалните потребности на учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, може да се извършва и по всяко друго време през учебната година, ако се установи необходимост от такава оценка, като продължителността на оценяването е най-малко 14 дни и се извършва в срок до 3 месеца от установяването на необходимостта.

При извършването на оценката на индивидуалните потребности на учениците специалистите от екипа:

- използват адаптирани за българските условия инструменти;
- вземат предвид образователните и личните постижения на ученика;
- вземат предвид социалното и емоционалното развитие на ученика;
- използват формални и неформални методи на наблюдение и оценка;
- използват събраната до момента информация за ученика;
- вземат предвид информацията за ученика, предоставена от ръководители на социални услуги в общността, в случаите когато ученикът ползва такива, както и от лечебни заведения при необходимост;
- вземат предвид мнението на родителя;
- вземат предвид мнението на ученика – при възможност;
- гарантират достъпа на информация за родителя през всички етапи на оценяващия процес;
- спазват етичния кодекс на училището.

Оценката на учениците се извършва индивидуално от всеки специалист в екипа при отчитане на силните страни и възможностите за участие в образователния процес на ученика.

Времето за индивидуалното оценяване е по преценка на съответния специалист в зависимост от индивидуалните особености и потребности на ученика и е в рамките на съответните срокове.

Оценката на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие е функционална, а увреждането и функционирането се разглеждат като следствие от взаимодействието между здравословното състояние и факторите на средата.

Оценката на учениците се извършва съгласно Карта за оценка на индивидуалните потребности на ученика. Всеки специалист от екипа попълва съответната на неговата компетентност част от Картата за оценка, като отделните части се съгласуват между специалистите и се вписва общо становище за функционирането на ученика и за необходимата допълнителна подкрепа. Картата за оценка е неразделна част от личното образователно дело на ученика в националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование и се предава заедно с останалите негови документи при прехода му от една институция в друга в системата на предучилищното и училищното образование.

Родителят писмено изразява в картата за оценка съгласието или несъгласието си с извършената оценка на индивидуалните потребности и с решението за предложената допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученика.

При несъгласие на родителя с оценката на индивидуалните потребности на ученика със специални образователни потребности, извършена в училището, той може да подаде заявление до директора на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование за организиране на повторна оценка на индивидуалните потребности на ученика в 14-дневен срок от извършването на оценката от екипа за подкрепа за личностно развитие.

В заявлението родителят посочва мотивите за несъгласието си с оценката на индивидуалните потребности на ученика със специални образователни потребности.

В случаите на несъгласие на родителя с предложената допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученика, независимо че въз основа на оценките на индивидуалните потребности е установена такава необходимост, и за предотвратяване на риска от отпадане от образование директорът на училището писмено уведомява дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на ученика с цел осигуряване на неговия най-добър интерес.

Училището задължително организира предоставянето и на дейности за обща подкрепа за личностно развитие на ученика.

➤ Оценяването на индивидуалните потребности на ученик, който не владее български език, се извършва на езика, който ученикът владее най-добре, като при необходимост се ползва преводач, осигурен от родителя.

➤ Оценката на индивидуалните потребности на ученици в риск се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика, чийто състав включва психолог, логопед, класният ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се рисковите и защитните фактори в ситуацията на ученика и неговата среда.

Оценката на индивидуалните потребности на ученици, за които има индикации, че са ученици в риск, включва оценяване на рисковите фактори за развитието на ученика. Оценяват се:

- история на здравословното състояние на ученика;
- неблагоприятни условия в средата/ситуацията на ученика;
- стресови събития в живота на ученика;
- демографски фактори, оказващи влияние на развитието на ученика.

Елементите на оценката включват:

- индивидуални фактори в развитието – използва се Карта за оценка на индивидуалните потребности на ученика - отчита се и разбирането на ученика за проблема;
- фактори в средата на ученика – отчитат се загубите и травматичните събития или събитията с негативно влияние върху развитието и обучението на ученика;
- подкрепяща среда – отчитат се обкръжението на ученика, общността в училището, формирането на приятелства, участието в занимания по интереси и други.

➤ За извършването на оценката на индивидуалните потребности на учениците с изявени дарби (проявяват способности в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта и имат постижения, надвишаващи постиженията на техните връстници) се използва информация, предоставена от учители, родители, ученици или получена след изяви на ученика. За извършването на оценката на индивидуалните потребности на ученици родителят представя и документи, удостоверяващи постиженията, класиранията на призови места на учениците и др.

Оценката на индивидуалните потребности на ученици с изявени дарби се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика, чийто състав включва класния

ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището, психолог или педагогически съветник, или от специалистите, които обучават или тренират ученика. Оценяват се конкретните области на изявените дарби и способности.

В случай че учениците с изявени дарби имат затруднения в обучението по един или повече учебни предмети, на тях може да им бъде извършена оценка на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие за преодоляване на обучителните трудности.

➤ Оценката на индивидуалните потребности на ученици с хронични заболявания се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика, чийто състав включва психолог, класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището, медицинският специалист в здравния кабинет в сътрудничество с личния лекар на ученика.

Оценява се здравословното състояние на ученика и влиянието му върху обучението. При извършване на оценката може да участват и други специалисти извън посочените.

Оценката на индивидуалните потребности на учениците с изявени дарби, в риск и с хронични заболявания се извършва съобразно спецификата на всеки отделен случай, но не по-късно от 3 месеца от установяване на потребността от извършване на оценка.

3.2. Осъществяване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците.

ОУ „Христо Ботев” осигурява предоставянето на краткосрочна и дългосрочна допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците.

- Краткосрочна допълнителна подкрепа се предоставя за определено време, като:
- за ученици със специални образователни потребности обхваща период от минимум една учебна година до максимум края на съответния етап от степента на образование;
 - за ученици в риск обхваща времето на планираните дейности за работа по конкретния случай, която се осъществява в училището в сътрудничество с отделите за закрила на детето;
 - за ученици с изявени дарби обхваща период от минимум една учебна година;

- за ученици с хронични заболявания обхваща периода, необходим за лечението на ученика, като при необходимост срокът ѝ се удължава в зависимост от здравословното му състояние.
- Дългосрочната допълнителна подкрепа обхваща повече от един етап от степента на образование, повече от една степен на образование или е за целия период на обучение на ученика в училището.
- Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:
 1. работа с ученик по конкретен случай;
 2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
 4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
 5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява и предоставя съгласно план за подкрепа за всеки конкретен ученик, изготвен след извършване на оценката на индивидуалните потребности на ученика.

Родителят се запознава с плана за подкрепа на ученика, като му се предоставя копие от него при поискване. Родителят е длъжен да оказва съдействие за изпълнението на плана за подкрепа на ученика.

➤ За осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие в ОУ „Христо Ботев” в зависимост от индивидуалните потребности на учениците могат да се осигуряват следните специалисти:

- при сензорни и/или неврологични увреждания и при множество увреждания - ресурсен учител, рехабилитатор на слуха и говора, учител на ученици с нарушено зрение, логопед, психолог, а при необходимост - лекар, социален работник, както и помощник на учителя;

- при обучителни трудности - логопед, психолог, ресурсен учител;
- при прояви от аутистичния спектър - ресурсен учител, логопед, психолог, както
- помощник на учителя;
- при емоционални и/или поведенчески затруднения - психолог и/или педагогически съветник, социален работник, а при необходимост - помощник на учителя и психотерапевт;
- при наличие на риск - психолог и/или педагогически съветник, социален работник, а при необходимост - помощник на учителя и медиатор от общността на ученика;
- при изявени дарби и способности в различни области - учител/учители и специалисти съобразно изявените дарби и способности на ученика, а при необходимост - педагогически съветник и/или психолог;
- при хронични заболявания - психолог и/или педагогически съветник, а при необходимост - лекар или друг медицински специалист.

➤ Училището предоставя условия за равен достъп до образование чрез осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти (според индивидуалните потребности на учениците).

➤ Достъпът до учебните програми и учебното съдържание се гарантира посредством:

- предоставяне на подкрепа за личностно развитие на учениците за осигуряване на непрекъснатост при прехода им през различните етапи и степени на образование;
- адаптиране на учебното съдържание съобразно индивидуалните потребности на учениците със специални образователни потребности;
- осигуряване на помощни средства и специализирани технологии в образователния процес;
- осигуряване на терапевтична подкрепа и рехабилитация на учениците;
- осигуряване на обучение по учебни програми по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания (при необходимост);
- използване на подходящи обучителни материали и учебни помагала.

Директорът на училището заявява пред регионалната комисия за организиране и провеждане на националното външно оценяване в регионалното управление на образованието, необходимите разумни улеснения за учениците, които имат нужда от такива, за да участват в националното външно оценяване. Улесненията може да включват:

- осигуряване на удължено време за провеждане на изпита;
- провеждане на изпита с помощта на материали на брайлов шрифт или на уголемен шрифт, с помощта на компютър или на компютър със синтетична синтезаторна реч или провеждане на устен изпит;
- осигуряване на учители консултанти;
- самостоятелна зала по преценка на екипа за подкрепа за личностно развитие.

3.3. Екип за подкрепа за личностно развитие.

Екипите за подкрепа за личностно развитие в ОУ "Христо Ботев" се създават със заповед на директора за конкретен ученик със специални образователни потребности (в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания) за всяка учебна година.

В състава на екипите задължително участват психолог, логопед и ресурсен учител. Могат да бъдат включени и други специалисти според индивидуалните потребности на конкретния ученик: представители на органите за закрила на детето и на органите за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Всеки екип се ръководи от определения в заповедта на директора специалист, а в работата на екипа участва родителят на ученика. Всеки специалист от състава на екипа за подкрепа за личностно развитие на конкретен ученик може да участва в повече от един екип.

- Екипът за подкрепа за личностно развитие изпълнява и следните функции:
 - определя необходимия инструментариум за извършване на оценката на индивидуалните потребности на ученика и определя правила за работата си;
 - проучва документите и информацията за ученика;
 - обсъжда проведената оценка и наблюденията на всеки член от екипа и формулира общо решение за предоставяне на допълнителна подкрепа в протокол от заседанието;
 - информира директора на училището за взетото решение за предоставяне на допълнителна подкрепа;

- определя вида и формата на обучение на ученика въз основа на оценката на индивидуалните му потребности;
- до един месец от извършването на оценката на индивидуалните потребности при необходимост разработва индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по един или повече учебни предмети за ученици със специални образователни потребности и за ученици с изявени дарби (за учебната година);
- до един месец от извършването на оценката на индивидуалните потребности разработва индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за ученици със специални образователни потребности и с множество увреждания;
- проследява напредъка в развитието на ученика два пъти през учебната година и при необходимост внася промени в плана за подкрепа и в индивидуалните учебни програми след информирано писмено съгласие на родителя, който е длъжен да оказва съдействие за изпълнението на плана за подкрепа на ученика;
- извършва консултативна дейност с учениците, учителите и родителите за приемане и приобщаване на учениците със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания и др. в училището;
- изготвя доклади в електронен вид за дейността на екипа до директора на детската градина или училището, съответно в 7-дневен срок след края на първия учебен срок и в 10- дневен срок след края на втория учебен срок на учебната година.

➤ Екипът за подкрепа за личностно развитие провежда общи срещи не по-малко от три пъти през учебната година - в началото на учебната година и в края на първия и на втория учебен срок, но при възникнала необходимост заседание може да се провежда и извънредно. В този случай ръководителят на екипа отправя покана за участие на родителя преди провеждането на извънредното заседание с писмо, по имейл или в телефонен разговор а родителят се запознава с датите на срещите.

За всяко заседание на екипа за подкрепа за личностно развитие се води протокол в хартиен или електронен вид, подписан от лицето, водещо протокола, и от психолога и/или педагогическия съветник.

3.4. Индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изявени дарби.

За учениците със специални образователни потребности, които се обучават в ОУ „Христо Ботев”, при необходимост се разработва индивидуален учебен план въз основа на училищния учебен план и индивидуални учебни програми, съобразени с индивидуалните потребности и възможности на учениците.

➤ Индивидуален учебен план се разработва и за ученици със специални образователни потребности и/или за ученици с изявени дарби, които се обучават в индивидуална форма на обучение.

Индивидуалният учебен план се утвърждава със заповед на директора на училището след обсъждане и приемане от педагогическия съвет.

➤ Индивидуалните учебни програми на учениците със специални образователни потребности се разработват въз основа на държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка. Съобразени са с учебните програми по общообразователните учебни предмети и с учебните програми по специалните учебни предмети - за ученици със сензорни увреждания (при възникване на необходимост) и са в съответствие с индивидуалните потребности и възможности на всеки ученик.

➤ Оценяването на учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални учебни програми, се извършва в съответствие с чл. 120, ал. 7 и 8 ЗПУО и при условието на чл. 118, ал. 4 ЗПУО

Установяването на придобитите компетентности като очаквани резултати от обучението по индивидуалните учебни програми се осъществява от учителите по съответните учебни предмети от индивидуалните учебни планове на учениците в сътрудничество с педагогическите специалисти от екипите за подкрепа за личностно развитие в училището.

В края на първия учебен срок се извършва преглед на резултатите от обучението по индивидуалната учебна програма, като постигнатото равнище на компетентности на ученика се отразява в протокол. Въз основа на прегледа (при необходимост)

индивидуалната учебна програма по един или повече учебни предмети може да се актуализира.

В края на учебната година се извършва цялостен преглед на резултатите от обучението по индивидуалната учебна програма, като в протокол се отразява постигнатото равнище на компетентности на ученика.

Протоколът от прегледа на резултатите от обучението по индивидуалната учебна програма е неразделна част от документите в личното образователно дело на ученика и се предава заедно с останалите негови документи при прехода му от една институция в друга в системата на предучилищното и училищното образование.

Прегледът на резултатите от обучението се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика съвместно с учителя по съответния учебен предмет.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

1. Осигурена подкрепа за личностно развитие, равен достъп до качествено образование и развитие на потенциала на всеки ученик в зависимост от неговите индивидуални потребности, личностна, професионална и гражданска реализация на учениците в обществото.
2. Осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността, разнообразието и потребности на всеки ученик.
3. Равни възможности за приобщаване и развитие на учениците от уязвимите групи.
4. Достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти.
5. Повишено качество на образователния процес в ОУ „Христо Ботев”.

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

Дейности	Срок	Отговорник	Забележка
Определяне на координатор за организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.	начало на учебната година	Директор	
Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща подкрепа.	постоянен	Координатор; Класни ръководители; учители	При необходимост
Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.	постоянен	ЕПЛР; Класни ръководители; учители	
Допълнително обучение по учебни предмети.	целогодишно	Класни ръководители; учители	
Допълнително консултиране по учебни предмети.	целогодишно	Класни ръководители; учители	
Кариерно ориентиране на учениците от V до VII клас	целогодишно	Класни ръководители; Кариерни консултанти	
Занимания по интереси	целогодишно	Класни ръководители; учители	
Библиотечно-информационно обслужване	целогодишно	Класни ръководители; учители	
Грижа за здравето.	постоянен	Медицински специалист; Родители; Класни ръководители; учители	
Поощряване с морални и материални награди.	текущ	Директор, ПС, класни ръководители	По определен повод за поощрение

Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.	целогодишно; по график	УКБППУ; директор; общинска администрация	
Дейности за превенция на обучителните затруднения.	целогодишно;	Директор; Класни ръководители; учители	
Дейности на МО, свързани с четивна грамотност.	м. X.2020 г. м. IV.2021 г.	Учителите в начален етап, учителите по БЕЛ в прогимназиален етап, учителите в ЦОУД	Да се осъществят по повод провеждане на Националната седмица на четенето и Деня на книгата
Стимулиране участието на ученици с изявени дарби в състезания и олимпиади.	целогодишно	Учители по предмети, класни ръководители	
Стимулиране участието на ученици от различни етнически групи в състезания и олимпиади.	целогодишно	Учители по предмети, класни ръководители	
Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище.	целогодишно	Директор; Класни ръководители; учители; психолог	
Идентифициране и оценка на ученици с индикации за СОП.	целогодишно	Координатор; Класни ръководители, ресурсен учител; логопед; психолог	
Изготвяне на Планове за подкрепа и индивидуални учебни програми за учениците със СОП.	04.10.2020 г.	Екип за подкрепа на личностното развитие; учители	
Дейности, свързани с проследяване динамиката в	целогодишно	Екип за подкрепа на личностното развитие;	

развитието на учениците със СОП.		Учители; Родители	
Планиране на ресурси за качествен образователен процес – дидактически материали, технически материали, ресурсна помощ.	целогодишно	Екип за подкрепа на личностното развитие; Ресурсен учител; Логопед; Психолог; Учители	
Ресурсно подпомагане.	целогодишно	Ресурсен учител	
Логопедична терапия, рехабилитация и консултации.	целогодишно	логопед	
Психологическа подкрепа, психо-социална рехабилитация и консултации.	целогодишно	психолог	
Дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти.	по график, заложен в плана за квалификация	Директор; Председатели на МО	

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи важно значение има сътрудничеството между всички пряко ангажирани институции, неправителствения сектор и училищната общност. Всички участници в образователния процес (семейство, училище, институции, НПО) трябва да бъдат еднакво отговорни и ангажирани за постигането на поставените цели.